

Neptun kód:		BTMNDTKU42		
Az óra címe:		Oktató:	Tárgyjegyző:	
A felekezeti viszonyok újkori paradigmái		Vargáné Balogh Judit	Vargáné Balogh Judit	
Az óra címe angol nyelven:			Az óra időpontja:	
Modern Paradigms of Confessional Relations			Órarend szerint	
Az óra tanterv szerinti felhasználhatósága:				
Az óra típusa:	Beszám. kötelezettség	Heti óraszám:	Kreditérték:	Előfeltétel:
szeminárium	2 zárthelyi, 1 referátum	2		gyakorlati jegy
Az óra rövid tartalmi ismertetése:				
<p>A kora újkori felekezeti változásokat, a konfesszionalizációt és annak magyar vonatkozásai a szeminárium témája. Mivel az utóbbi évtizedekben az egyháztörténet írásban végbement számos paradigmaváltás, az órán a tudományág elméleti kérdéseinek megismerése után kerül sor a konkrét események közös feldolgozására. A 16-17. században a három részre szakadt Magyar Királyság mindhárom területén vizsgálja a szeminárium a reformáció jelentkezését, a legfontosabb képviselőit, az iskolarendszerét, a társadalom reakcióját a reformációra, valamint a katolikus megújulást, a katolikus egyház újjászerveződését, Pázmány Péter szerepét a politikában és művelődésben.</p>				
Az óra tematikája, vizsgakérdések stb. részletes ismertetése:				
<p>A reformáció első jelei már egészen korán, Luther fellépését követően megjelentek a Magyar Királyság területén. Először, még Mohács előtt, a királyné, Habsburg Mária udvarában, valamint a felvidéki és az erdélyi szász városokban. Jelentkezése azonban nem előzmények nélküli, hiszen a 16. század első felében mind az obszerváns ferencesség mozgalmi, mind a huszita prédikátorok, valamint az erasmisták is a reformáció szellemiségének egy-egy szeletét képviselték. A szeminárium során szó lesz ezekről az úgynevezett előreformációs mozgalmakról, arról, hogy milyen társadalmi, politikai, kulturális és vallási közeg fogadta be a reformatori eszméket a Magyar Királyság különböző területein és társadalmi rétegeiben. A Mohácsot követő fél évszázad a reformáció elterjedésének az időszaka volt, úgy, hogy szinte az ország egészében lezajlott a vallásváltás. A szeminárium kitér a legjelentősebb reformátorok működésére, valamint a reformáció különböző szakaszainak a részletes elemzésére, vizsgálatára is. A reformáció hatására terjedt el az anyanyelvű könyvnyomtatás, megjelentek és magas színvonalúak lettek iskolák, főiskolák. Emellett már a 16. század közepétől kezdődően jelen volt a katolikus megújulás, az úgynevezett ellenreformáció szellemisége is. Már Oláh Miklós szükségét látta az iskolák fejlesztésének és a jezsuiták meghívásának az országba, majd pedig az erdélyi fejedelem és lengyel király Báthory István is szorgalmazta az egyetemalapítást is. Mindez Pázmány Péternek sikerült, a 17. században. A hitviták korszakát, a hitvitázókat, a katolicizmus legjelentősebb alakjait és tevékenységüket is tárgyalja a szeminárium.</p>				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Konfesszionalizáció, felekezetképződés, reformáció és katolikus megújulás – a fogalmak definíciója, elméleti alapozás 2. Egyház és társadalom a magyar középkorban és a humanizmus korában 3. Előreformációs mozgalmak megjelenése és hatása a Magyar Királyságban 4. A lutheri tanok első megjelenése, a reformáció Mohács előtt 5. A vándorprédikátorok tevékenysége és hatásuk: Dévai Bíró, Huszár Gál, Szegedi Kis, Sztárai Mihály 6. A lutheri evangélikusság kialakulása a Felvidéken és Erdélyben 7. Mezőváros és kálvini reformáció 8. Méliusz Juhász Péter, Károly Gáspár, és a kálvini reformátusság kialakulása 9. Iskolák és peregrináció a 16-17. században 				

10. A katolikus egyház a reformáció jelentkezésekor, a főpapság és a humanizmus
11. Szerzetesség és katolikus megújulás
12. A jezsuiták megjelenései Magyarországon és Erdélyben
13. Pázmány Péter tevékenysége
14. A magyar és erdélyi nemesség és a vallásváltásaik
15. A reformáció és ellenreformáció kulturális hatásai

Jegy szerzésének feltételei:

A gyakorlati jegy megszerzésének feltétele egy szemináriumi dolgozat készítése valamely témából, ennek kiselőadás formájában történő előadása, egy korreferátum megtartása, valamint a félév végén egy zárthelyi dolgozat írása.

Fontosabb kötelező irodalom jegyzéke:

Balogh Judit: A reformáció Miskolcon. In: Szakály Ferenc (szerk.): Miskolc története, II. 1526-tól 1702-ig. Miskolc, 1998. 441-506.

Bitskey István: Szellemi élet a kora újkorban, in Kósa László szerk.: Magyar művelődéstörténet, Bp.: Osiris, 1998: 204-257.

Domanovszky Sándor főszerk. – Lukinich Imre szerk.: Magyar művelődéstörténet III. A kereszténység védőbástyája, Bp.: Magyar Történelmi Társulat, é. n. (I-V.: 1939-1943; reprint: 1993.)

Hermann Egyed: A katolikus egyház története Magyarországon 1914-ig, München, 1973.

Makkai László: Művelődés a 17. században, in: Magyarország története 1526-1686, Bp.: Akadémiai, 1985: 1461-1576.

Péter Katalin: A reformáció és a művelődés a 16. században, in: Magyarország története 1526-1686, Bp.: Akadémiai, 1985: 475-604.

Tóth István György: A magyar művelődés a kora újkorban, in Kósa László szerk.: Magyar művelődéstörténet, Bp.: Osiris, 1998: 136-203.

Tusor Péter: Katolikus konfesszionalizáció a kora újkori Magyarországon. Egyetemi jegyzet.

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar.

http://histor.btk.ppke.hu/down/hist_eccl_lib-1.pdf

Fontosabb ajánlott irodalom jegyzéke:

Bagossy Bertalan szerk.: Az erdélyi katolicizmus múltja és jelene, Dicsőszentmárton, 1925.

Balázs Mihály: Az erdélyi antitrinitarizmus az 1560-as évek végén, Budapest, 1988.

Bán Imre: Apáczai Csere János, Budapest, 1958.

Barlay Ö. Szabolcs: Vázlat a jezsuita „Missio Transylvanica” tevékenységéről és könyvtárának sorsáról, Debrecen, 1979.

Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Budapest: Gondolat, 1985.

Horn Ildikó: Hit és hatalom. Az erdélyi unitárius nemesség 16. századi története. Budapest, 2009.

Jakó Zsigmond: Társadalom, egyház, művelődés, Budapest, 1997.

Kármán Gábor: Erdélyi külpolitika a weszfáliai béke után. Budapest, 2012. (bevezetés)

Klaniczay Tibor szerk.: A magyar irodalom története I-II., Budapest: Akadémiai, 1963-1964.

Molnár Antal: Mezőváros és katolicizmus. Budapest, 2005.

Szakály Ferenc: Mezőváros és reformáció. Budapest, 1995.

Egyéb tudnivalók: